

TRANSPORT VA AVTOMOBILSOZLIK SOHALARIDA
KASBIY MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA
TARMOQ KENGASHI

KASBIY STANDART

**HAVO KEMALARINING AVIATSIYA
JIHOZLARIGA TEXNIK XIZMAT
KO'RSATISH BO'YICHA AVIATSIYA
MEXANIGI (TEXNIK)**

“Havo kemalarining aviatsiya jihozlariga texnik xizmat ko’rsatish bo’yicha aviatsiya mexanigi (texnik)” kasbiy standarti 2025-yil 18-dekabrda Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo’yicha Respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Kasbiy standart shakli” hamda Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrda 55-son buyrug’i bilan tasdiqlangan “Kasbiy standartlarni ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga muvofiq, Transport sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo’yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

KASBIY STANDART

Havo kemalarining aviatsiya jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)

Reyestr raqami:

UZ-KS-2026-T1.0-0136

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: Ushbu "Havo kemalarining aviatsiya jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik) kasbi bo'yicha xodimlarga malaka talablarini belgilash, ularning malakasini mustaqil baholash, ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, shuningdek, tashkilotlarda inson resurslarini boshqarish sohasi va boshqa faoliyat yo'nalishlarida keng turda qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda daquyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi — kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi — mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari — xodimning mehnat predmeti bilan oʻzaro taʼsirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy taʼlim — taʼlim xizmatlari taqdim etilishini taʼminlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yoʻnaltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida oʻqitishdagi rasmiy taʼlimga qoʻshimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

Nazorat-oʻlchash asboblari (NOʻA) — jismoniy ish parametrlarini doimiy oʻlchash, nazorat qilish va koʻrsatish uchun moʻljallangan maxsus sensorlar, koʻrsatkichlar va tizimlar toʻplami;

Demontaj-montaj (yigʻish) ishlari (DMI) — texnik xizmat koʻrsatish yoki taʼmirlash vaqtida havo kemalarining (HK) komponent, agregat, dvigatel va jihozlarini parchalash/yechish (demontaj qilish) va oʻrnatish / yigʻish (montaj) jarayoni;

Havo kemasi — bu atmosferada havo bilan oʻzaro taʼsir qilish hisobiga oʻzini tutib turuvchi uchish apparati. Aviatsiya turiga mansubligiga qarab havo kemalari fuqaro, davlat va eksperimental havo kemalariga boʻlinadi.

Koʻzdan kechirish va defektatsiya — bu texnik xizmat koʻrsatishning muhim bosqichi boʻlib, samolyot konstruksiyasi, dvigatellari va agregatlarining vizual tekshiruv (koʻzdan kechirish) hamda yashirin nuqsonlarni asboblardan yordamida aniqlashni (defektatsiya) oʻz ichiga oladi. Bu parvozlar xavfsizligini va uchishga yaroqlilikni kafolatlaydi, detallar buzilishining oldini oladi.

Agregatlar va tizimlarni konservatsiya qilish — bu texnikani uzoq muddat foydalanilmaydigan davrda korroziya, eskirish va buzilishdan himoya qilishga qaratilgan texnik va tashkiliy tadbirlar majmuasi.

Agregatlar va tizimlarni konservatsiyadan chiqarish — bu saqlash vaqtida qoʻllanilgan himoya moylari, qadoqlar va tiqinlarni olib tashlash hamda uskunani keyinchalik ekspluatatsiyaga tayyorlash boʻyicha texnik tadbirlar majmuasi.

Planer — dvigatelsiz havodan ogʻir havo kemasi boʻlib, parvoz vaqtida qanotga urilayotgan havo oqimi natijasida yuzaga kelgan aerodinamik koʻtarish kuchi hisobiga parvoz qiladi.

Baholash mezonlari — kasbiy malakani aniqlash jarayonida qoʻllaniladigan, bilim, koʻnikma va malakalarni oʻlchash uchun belgilangan talablar majmui;

Kasbiy kompetensiya — belgilangan kasbiy faoliyatni samarali bajarish uchun zarur boʻlgan bilim, koʻnikma va shaxsiy fazilatlar yigʻindisi;

Texnik xizmat koʻrsatish — transport vositasining ishlashga yaroqliligini saqlash, nosozliklarni oldini olish yoki bartaraf etish boʻyicha muntazam amalga oshiriladigan ishlar majmui.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:
O'zbekiston Respublikasining Havo kodeksi;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-345-son qarori;

O'zMSt 641:2025 Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori (MMK-2025);

O'z DSt ISO 9001 Sifat menejmenti tizimi standarti, IOSA va boshqalar;

Texnik xizmat ko'rsatish tashkilotining tavsifi (MOE) va havo kemalari hamda komponentlariga texnik xizmat ko'rsatish tashkiloti faoliyati bo'yicha qo'llanma.

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo'llaniladi:

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

IFUT – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turlarining umumdavlat tasniflagichi;

MMK – Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori;

TTMM – Tarmoq tarif-malaka ma'lumotnomasi;

HK – havo kemasi;

MOE - Maintenance Organisation Exposition;

AMM – Aircraft Maintenance Manual.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Havo kemalarining aviatsiya jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Havo kemalarining aviatsiya uskunalari, asboblari va dvigatellarining soz holatini, ishonchli ishlashini hamda texnik tayyorligini ta'minlash	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	H seksiya Tashish va saqlash: 52. Omborga joylashtirish, saqlash va yordamchi transport faoliyati 52.1 Omborlarga joylash va saqlash 52.23 Havo transporti sohasidagi xizmatlar 52.23.0 Havo transporti sohasidagi xizmatlar C Seksiya: 33. Mashina va uskunalarni ta'mirlash, texnik xizmat ko'rsatish va o'rnatish 33.1 Tayyor metall buyumlar, mashina va uskunalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 33.16 Fuqaro havo va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish 33.16.0 Fuqaro havo va kosmik kemalarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Ushbu kasbiy standart havo kemalariga texnik xizmat ko'rsatishni o'z ichiga oladi.	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
		74213002 Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	3
		31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	3

III. Kasblar funksional kartasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi:	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	74213002 Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	A1.3	Havo kemasi radio uskunalarning ishchi holatini nazorat qilish	A1.01.3	Havo kemalari (HK) radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatishga tayyorlash jarayonida demontaj-montaj ishlarini bajarish.
				A1.02.3 A1.03.2	Havo kemalari radio uskunalari ko'zdan kechirish va defektatsiya qilishni amalga oshirish.
		A2.3	Havo kemasi radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatishga tayyorlash	A2.01.3	Havo kemasi radio uskunalarning texnik holatini tekshirish.
				A2.02.3	Oddiy nuqson (defekt)larni bartaraf etish.
		A3.3	Havo kemasi radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatish	A3.01.3	Havo kemalarining aviatsiya radio uskunalari yerda sinovdan o'tkazish ishlarini bajarish.
				A3.02.3	Aviatsiya radio uskunalarning ishga yaroqliligini nazorat qilish.
2	31156015 Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	B1.3	Havo kemalari va ularning tizimlariga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarish	B1.01.3	Havo kemasiga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarishga tayyorgarlik
				B1.02.3	Havo kemasini ko'zdan kechirish va texnik holatini nazorat qilishni amalga oshirish
				B1.03.3	Havo kemasi tizimlarining ishga yaroqliligini tekshirish.
				B1.04.3	Agregatlar va tizimlarga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarish
				B1.05.3	Agregatlar va tizimlarni ta'mirlash, almashtirish va sozlash ishlarini bajarish
				B1.06.3	Agregatlarni konservatsiya qilish va ishlar natijalarini rasmiylashtirish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	
Mashg'ulot nomining kodi:	74213	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	O'rta kasbiy ta'lim mavjud bo'lganda amaliy ish tajribasiga talab qo'yilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish; - Ingliz tilini bilish	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	1) boshlang'ich professional ta'lim; 2) o'rta maxsus ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	Mavjud emas	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2 - 6 razryadli Havo kemalarining aviatsiya va radioelektron jihozlariga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	-	-

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.3 Havo kemasi radio uskunalarining ishchi holatini nazorat qilish	A1.01.3 Havo kemalari (HK) radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatishga tayyorlash jarayonida demontaj va montaj ishlarini bajarish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish joyini, asbob-uskunalarini va texnologik hujjatlarni tayyorlash
		2. Radio uskunalarini quvvat manbalari va bort tizimlaridan uzish
		3. Himoya panellari, qopqoqlar va mahkamlash elementlarini yechish
		4. Radio uskunalarini bloklari va modullarini shtat asboblari yordamida demontaj qilish
		5. Ulagichlar, kabellar va demontaj qilingan elementlarni markirovka qilish
		6. Mahkamlash elementlari, ulagichlar va ulovchi kabellar holatini tekshirish
		7. Texnik xizmat ko'rsatish bajarilgandan so'ng radio uskunalarini va uning bloklarini o'rnatish
		8. Ulagichlar va kabel liniyalarini sxemalarga muvofiq ulash
		9. Montajning to'g'riligini va uskunaning mahkam o'rnatilganligini tekshirish
		Ko'nikmalar:
		Texnik nosozliklarni tashqi belgilar orqali aniqlash
		Ko'zdan kechirish jarayonini ketma-ketlikda bajarish
		Ish joyi va asboblarni tayyorlash
		Radio uskunalarini bloklari va modullarini demontaj qilishni bajarish
		Kabellar, ulagichlar va uskuna elementlarini markirovka qilish
		Radio uskunalarini montaj qilish va elektr ulanishlarini ulash
		Uskunaning to'g'ri o'rnatilganligi va mahkamlanganligini tekshirish
		Bilimlar:
		Havo kemasida aviatsiya radio uskunalarini bloklarining konstruksiyasi va joylashuvi
		Radioelektron bloklarni demontaj va montaj qilish texnologiyasi
		Radio uskunalarining elektr va montaj sxemalari
		Chilangarlik va maxsus asboblardan foydalanish qoidalari.
		Aviatsiya uskunalarini bilan ishlashda texnika xavfsizligi talablari
	A1.02.3 Havo kemalarining radio uskunalarini	Mehnat harakatlari:
		1. Radio uskunalarini va uning elementlarini tashqi ko'zdan kechirishni o'tkazish

	ko'zdan kechirish va defektatsiya qilishni amalga oshirish	2. Korpuslar, ulagichlar, kabellar va mahkamlash elementlari holatini tekshirish
		3. Mexanik shikastlanishlar, qizib ketish izlari, korroziya va ifloslanishlarni aniqlash
		4. Simlar va kabel jgutlari izolyatsiyasining butunligini tekshirish
		5. Uskunaning amaldagi holatini ekspluatatsiya hujjatlari talablari bilan solishtirish
		6. Defektatsiya natijalarini texnik hujjatlarda rasmiylashtirish
		Ko'nikmalar:
		Uskunani tashqi ko'zdan kechirishni o'tkazish
		Mexanik shikastlanishlar va eskirish belgilarini aniqlash
		Kontaktlar, ulagichlar va kabellar holatini tekshirish
		Ifloslanish, qizib ketish yoki korroziya mavjudligini aniqlash.
		Aniqlangan nuqsonlarni texnik hujjatlarda qayd etish.
		Bilimlar:
		Radio uskunalarini vizual nazorat qilish va defektatsiya qilish usullari
		Radioelektron qurilmalar nosozliklarining asosiy belgilari
		Uskunaning holatiga qo'yiladigan ekspluatatsiya hujjatlari talablari
		Korpuslar, ulagichlar va kabel ulanishlarining konstruksiyasi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Radio uskunalarini, uning elementlari, korpuslari, ulagichlari va mahkamlash elementlarini sinchkovlik bilan ko'zdan kechirish, Nuqsonlarni o'z vaqtida aniqlash, defektatsiya va ko'zdan kechirish natijalarini texnik hujjatlarda aniq va o'z vaqtida qayd etish uchun shaxsan mas'uliyat
		2. Mehnat faoliyatini belgilangan yo'riqnomalar asosida amalga oshirishda mustaqillik
		Mehnat harakatlari:
A2.3 HK radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatishga tayyorlash	A2.01.3 HK radio uskunalarining texnik holatini tekshirish	1. Nazorat-o'lchov apparaturasini ulash
		2. Radio uskunalarini ish parametrlari tekshiruvini o'tkazish
		3. Elektr zanjirlari, kontaktlar va ulanishlarni tekshirish
		4. Kuchlanish, qarshilik va boshqa parametrlarni o'lchash
		5. Olingan natijalarni me'yoriy qiymatlar bilan solishtirish
		6. Uskuna ishlashidagi og'ishlarni aniqlash
		Ko'nikmalar:

		O'lchov asboblari (testerlar, ossilograflar, signal analizatorlari)dan foydalanish
		Elektr sxemalari va texnik hujjatlarni o'qish
		Radio uskunalari nosozliklarini diagnostika qilish
		Aviatsiya texnikasi va elektron bloklar bilan ehtiyotkorlik bilan ishlash
		Bilimlar:
		Aviatsiya radio uskunalarining tuzilishi va ishlash prinsipi
		Radiotexnika va elektronika asoslari
		Aviatsiya texnikasiga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha me'yoriy talablar
		Elektr uskunalari bilan ishlashda texnika xavfsizligi qoidalari
	A2.02.3 Oddiy nuqson (defekt)larni bartaraf etish	Mehnat harakatlari:
		1. Radio uskunalari nosozligining sababini aniqlash
		2. Nosoz elementlarni (saqlagichlar, ulagichlar, kabellar) almashtirish
		3. Mahkamlash elementlari va ulanishlarni tortib mahkamlash hamda sozlash
		4. Nuqson bartaraf etilgandan so'ng qayta tekshiruv o'tkazish
		5. Bajarilgan ishlarni texnik jurnalga qayd etish
		Ko'nikmalar:
		Elektr zanjirlarida nosozliklarni aniqlash
		Radio uskunalarda mayda ta'mirlash ishlarini bajarish
		Qo'l asboblari va diagnostika uskunalaridan foydalanishni bilish
		Ishlarni bajarishda aniqlik va ehtiyotkorlik
		Bilimlar:
		Aviatsiya radio uskunalarining tipik nosozliklari va ularni bartaraf etish usullari
		Elektrotexnika va radiotexnika asoslari
		Aviatsiya texnikasidan foydalanish va ta'mirlash qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik talablari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Radio uskunalari ishlashini tekshirishni to'g'ri bajarish va olinayotgan ma'lumotlarning to'g'riligini nazorat qilish uchun to'liq mas'uliyat
		2. Ish boshlashdan oldin ekspluatatsiya va texnik hujjatlar, yo'riqnomalar hamda sxemalar bilan tanishish uchun to'liq mas'uliyat
		3. Kuchlanish, qarshilik va boshqa parametrlarni o'lchashda soz va tekshiruvdan o'tgan o'lchov asboblardan foydalanish bo'yicha mas'uliyat

		4. Uskuna ishlashida nomuvofiqliklar aniqlanganda bu haqida xabar berish va zarur choralarni ko'rish bo'yicha mas'uliyat
A3.3 HK radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatish	A3.01.3 Havo kemalarining aviatsiya radio uskunalarini yerda sinovdan o'tkazish ishlarini bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Uskunani yerda sinovdan o'tkazishga tayyorlash
		2. Radio tizimlarining turli rejimlarda ishlashini tekshirish
		3. Aloqa, navigatsiya va boshqa radioelektron tizimlarni sinovdan o'tkazish
		4. Maxsus stendlar va nazorat-o'lchov asboblariidan foydalanish
		5. Sinov natijalarini tahlil qilish
		Ko'nikmalar:
		Radio uskunalarining funksional tekshiruvlarini o'tkazish
		Sinov stendlari va nazorat-tekshiruv apparaturalari bilan ishlash
		Uskunaning ishlash texnik parametrlarini tahlil qilish
		Belgilangan reglamentlar va yo'riqnomalar asosida ishlash
		Bilimlar:
		Aviatsiya uskunalarini yerda sinovdan o'tkazish tartib
		Havo kemalari radio uskunalarining texnik tavsiflari
		Radioelektron tizimlarni nazorat qilish va diagnostika qilish usullari
		Ekspluatatsiya hujjatlari talablari
	A3.02.3 Aviatsiya radio uskunalarining ishga yaroqliligini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Radio uskunalarini ishlashini muntazam nazorat qilish
		2. Parvozdan oldin va texnik xizmat ko'rsatishdan keyin tekshiruvlar o'tkazish
		3. Uskuna ishlash parametrlarini monitoring qilish
		4. Normal ishlashdan og'ishlarni aniqlash
		5. Nazorat natijalarini hujjatlashtirish
		Ko'nikmalar:
		Texnik nazorat va diagnostika
		Nosozliklarni tezkor aniqlash
		Texnik hujjatlar bilan ishlash
		Uskunani tekshirishda diqqat-e'tiborlilik va mas'uliyat
		Bilimlar:
		Radio uskunalarini ishga yaroqliligiga qo'yiladigan aviatsiya standartlarining talablari
		Aviatsiya radioelektron tizimlarini ekspluatatsiya qilish asoslari
		Aviatsiya texnikasini texnik nazorat qilish tartibi

QCL7527		Me'yoriy hujjatlar va xizmat ko'rsatish reglamentlari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. HK radio uskunalariga texnik xizmat ko'rsatishni belgilangan me'yorlar, yo'riqnomalar va ekspluatatsiya hujjatlari talablari asosida bajarish uchun mas'uliyat
		2. Nosozliklarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish, uskunaning ishonchli va xavfsiz ishlashini ta'minlash uchun mas'uliyat
		3. Yerdagi xizmat ko'rsatish vositalarida ushbu uskuna uchun amaldagi ruxsat mavjud bo'lmasdan ishlarni bajarish uchun mas'uliyat
		4. Mehnatni muhofaza qilish, elektr xavfsizligi va aviatsiya xavfsizligi talablariga rioya qilish bo'yicha mas'uliyat
Texnik va/yoki texnologik talab		Texnik operatsiyalarni bajarishdan oldin boshqaruv, diagnostika, yoritish, signalizatsiya va xavfsizlik tizimlarining barchasi tekshirilishi lozim. Sinov stendlari va nazorat-tekshiruv apparaturalari bilan ishlash talab etiladi. Radioelektron uskunalarining elektr va montaj sxemalarini o'qiy olishi lozim. Havo kemasiga texnik xizmat ko'rsatish jarayonida maxsus nazorat-o'lchov asboblari (multimetrlar, testerlar, ossilloqraflar, signal analizatorlari), diagnostika komplekslari, chilangarlik asboblari (otvortkalar to'plami, kalitlar, passatijlar, qisib turuvchi asboblari), shuningdek ekspluatatsiya va texnik hujjatlar (kartalar, sxemalar, yo'riqnomalar) qo'llay bilishi shart. Ishlab chiqaruvchi hujjatlarining AMM boblari va boshqa hujjatlarida keltirilgan standartlashtirilgan texnologik jarayonlardan foydalanishi talab etiladi. Ishlarni amaldagi xavfsizlik standartlari va texnik xizmat ko'rsatish qoidalarini hisobga olgan holda bajarishi lozim.

Kasbning nomi:	Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	
Mashg'ulot nomining kodi:	74213	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	O'rta kasbiy ta'lim mavjud bo'lganda amaliy ish tajribasiga talab qo'yilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishga munosabat va xulq-atvor: -rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; -o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; -belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; -mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; -o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; -jamo'a bilan inoq ishlash; -o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish; - Ingliz tilini bilish	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	1) boshlang'ich professional ta'lim; 2) o'rta maxsus ta'lim.	
Norasmiiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim+norasmiiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	Mavjud emas	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2 - 6 razryadli Planer va dvigatellar bo'yicha aviatsiya mexanigi (texnik)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	-	-

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.3 Havo kemalari va ularning tizimlariga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarish	B1.01.3 Havo kemasiga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarishga tayyorgarlik	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Texnik va ekspluatatsiya hujjatlarini olish va o'rganish
		2. Ishlarni bajarish uchun ish joyini, asbob-uskunalar va jihozlarni tayyorlash
		3. Mexanizatsiya vositalari va texnologik moslamalarni tayyorlash
		4. Agregatlar va butlovchi buyumlar komplektligini tekshirish
		5. Agregatlarning markirovkasi va hamroh hujjatlarini tekshirish
		6. Agregatlar va butlovchi qismlarni o'rnatishga tayyorlash
		7. Ishlar olib boriladigan hududda himoya to'siqlari va ogohlantiruvchi belgilarni o'rnatish
		8. Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish hamda mehnatni muhofaza qilish va yong'in xavfsizligi talablariga rioya qilish
		9. Asboblarni, moslamalar va mexanizatsiya vositalarining sozligini tayyorlash va tekshirish
		Ko'nikmalar:
		Texnik va ekspluatatsiya hujjatlarini o'qish va qo'llash
		Qo'l asboblari, moslamalar va texnologik jihozlardan foydalanish
		Ish joyi, uskunalar va mexanizatsiya vositalarini tayyorlash
		Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish va mehnatni muhofaza qilish talablariga rioya qilish
		Texnologik kartalar va texnik xizmat ko'rsatish reglamentlaridan foydalanish
		Bilimlar:
		Havo kemalari va aviatsiya dvigatellarining konstruksiyasi
		Havo kemalari asosiy tizimlarining vazifasi va ishlash prinsipi
		Texnik va ekspluatatsiya hujjatlarining talablari
		Asboblarni va moslamalardan foydalanish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish va yong'in xavfsizligi talablari
	B1.02.3 Havo kemasini ko'zdan kechirish va texnik holatini	Mehnat harakatlari:
		1. Havo kemasini tashqi ko'zdan kechirishni o'tkazish
		2. Planerining konstruktiv elementlari (qanot, fyuzelyaj, dum qismi)ni ko'zdan kechirish

QCL7527	nazorat qilishni amalga oshirish	3. Qoplama va himoya qoplamalarining holatini tekshirish
		4. Lyuklar, eshiklar va kirish elementlarining holatini tekshirish
		5. Havo kemasi tizimlari agregatlari va uzellarini ko'zdan kechirish
		6. Tizimlar quvurlari, shlanglari va ulanishlarining holatini tekshirish
		7. Agregatlar va uzellarning mahkamlanganligini tekshirish
		8. Boshqaruv tizimi elementlarining holatini tekshirish
		9. Qanot mexanizatsiyasi va rul yuzalarini ko'zdan kechirish
		10. Shassi, g'ildiraklar va amortizatorlar holatini tekshirish
		11. Tormoz tizimining holatini tekshirish
		12. Elektr simlari va ulanishlarini ko'zdan kechirish
		13. Bort uskunalarining holatini tekshirish
		14. Hayotni ta'minlash tizimlari va avariya uskunalarini ko'zdan kechirish
		Ko'nikmalar:
		Havo kemasi konstruktiv elementlarini tashqi ko'zdan kechirishni amalga oshirish
		Agregatlar va tizimlar nosozliklari belgilarini aniqlash
		Ko'zdan kechirish natijalari asosida agregatlarning texnik holatini aniqlash
		Nazorat-o'lchov asboblaridan foydalanish
		Hujjatlarni tartibli yuritish
		Bilimlar:
		Havo kemalari tizimlari agregatlari va uzellarining konstruksiyasi
		Havo kemalari tizimlarining prinsipial va montaj sxemalari
		Agregatlar va tizimlar nosozliklarining asosiy turlari
		Havo kemalari tizimlarining ishlash me'yoriy parametrlari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Havo kemalari tizimlari agregatlari va uzellarining konstruksiyasi, tizimlari prinsipial va montaj sxemalari bilishi lozim
		2. Texnik xizmat ko'rsatish jarayonining xavfsiz va tartibli boshlanishini ta'minlash
B1.3 Havo kemalari va ularning tizimlariga texnik xizmat	B1.03.3 Havo kemasi tizimlarining ishga yaroqliligini tekshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Havo kemasi tizimlarining germetikligini tekshirish
		2. Tizimlarda ishchi suyuqliklar va gazlar bosimini tekshirish

ko'rsatish ishlarini bajarish		3. Yoqilg'i, moy va ishchi suyuqliklar darajasini tekshirish
		4. Yoqilg'i tizimining ishga yaroqliligini tekshirish
		5. Gidravlik tizimning ishga yaroqliligini tekshirish
		6. Elektr tizimlarining ishga yaroqliligini tekshirish
		7. Akkumulyator batareyalarining holati va ishlashini tekshirish
		8. Generatorlar va starterlarning ishlashini tekshirish
		9. Dvigatelni ishga tushirish tizimini tekshirish
		10. Dvigatelning yoqish tizimini tekshirish
		11. Dvigatelning belgilangan rejimlarda ishlashini tekshirish
		12. Dvigatelning sovitish va moylash tizimlarini tekshirish
		13. Tizim nasoslarining ishlashini tekshirish
		14. Boshqaruv tizimi troslarining tarangligini tekshirish
		15. Shassini yig'ish va chiqarish mexanizmlarining ishlashini tekshirish
		Ko'nikmalar:
		Agregatlar va tizimlarning ishga yaroqliligini tekshirishni amalga oshirish
		Diagnostika uskunalaridan foydalanish
		Agregatlar va tizim elementlarini almashtirish zaruratini aniqlash
		Havo kemasi va uning tizimlarini tekshiruv va sinovlarga tayyorlash
		Bilimlar:
		Agregatlar va tizimlarning texnik holatini tekshirish usullari
		Aviatsiya texnikasini diagnostika qilish asoslari
		Aviatsiya texnikasida nosozliklar yuzaga kelish sabablari
		Aviatsiya texnikasini tekshiruv va sinovlarga tayyorlash qoidalari
	B1.04.3 Agregatlar va tizimlarga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Havo kemasi agregatlari va uzellarini tozalash
		2. Havo kemasi yuzasini tozalash
		3. Agregatlar va uzellarni moylash ishlarini bajarish
		4. Bo'g'inlar va mexanizmlarni moylash
		5. Tizim filtrlarini tozalash va ularga xizmat ko'rsatish
		6. Tizimlardan kondensat va texnologik suyuqliklarni to'kish
		7. Filtrlar holatini tekshirish
		8. Zichlagichlar va prokladkalar holatini tekshirish

		9. Agregatlar va tizimlarni ekspluatatsiyaga kiritishdan oldin texnik xizmat ko'rsatish operatsiyalarini bajarish Ko'nikmalar: Agregatlar, uzellar va konstruksiya elementlarini tozalashni amalga oshirish Uzellar, mexanizmlar va agregatlarni moylash ishlarini bajarish Texnik xizmat ko'rsatishda mexanizatsiya vositalaridan foydalanish Agregatlar va tizimlarni ekspluatatsiyaga tayyorlash Bilimlar: Havo kemalariga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarish texnologiyasi Aviatsiya texnikasining texnik ekspluatatsiyasi asoslari Ishlarni bajarish sifati bo'yicha asosiy talablar Xizmat ko'rsatishda qo'llaniladigan mexanizatsiya vositalarining turlari va vazifasi
	B1.05.3 Agregatlar va tizimlarni ta'mirlash, almashtirish va sozlash ishlarini bajarish	Mehnat harakatlari: 1. Havo kemasi agregatlari va uzellarini demontaj qilish 2. Agregatlar va uzellarni montaj qilish 3. Agregatlar va butlovchi buyumlarni almashtirish 4. Tizim filtrlarini almashtirish 5. Zichlagichlar va prokladkalarni almashtirish 6. Mahkamlash elementlarini almashtirish 7. Shassi tormoz elementlarini almashtirish 8. Tizim moylari va ishchi suyuqliklarini almashtirish 9. Tizimlar ishlash parametrlarini sozlash 10. Mexanizmlar va privodlarni sozlash 11. Boshqaruv tizimi trosalarining tarangligini sozlash 12. Shassini yig'ish va chiqarish mexanizmlarini sozlash 13. Bajarilgan ishlardan so'ng tizimlarning ishga yaroqliligini tekshirish Ko'nikmalar: Agregatlar va uzellarni demontaj va montaj qilish Mexanizmlar va tizim elementlarini sozlash ishlarini bajarish Agregatlarni almashtirish zaruratini aniqlash Agregatlar nosozliklarining sabablarini aniqlash Bilimlar: Agregatlarni demontaj va montaj qilish texnologik jarayonlari Agregatlar va tizimlar nosozliklarini bartaraf etish usullari

		Aviatsiya texnikasiga tatbiq etilgan holda materialshunoslik asoslari
		Uskunalaridan xavfsiz foydalanish talablari
B1.06.3 Agregatlarni konservatsiya qilish va ishlar natijalarini rasmiylashtirish		Mehnat harakatlari:
		1. Agregatlar va tizimlarni konservatsiya qilishni amalga oshirish
		2. Agregatlar va tizimlarni konservatsiyadan chiqarishni amalga oshirish
		3. Agregatlarning ichki konservatsiyasini amalga oshirish
		4. Havo kemasi agregatlari, uzellari va tizimlaridagi defekt (nuqson) va nosozliklarni aniqlash
		5. Aniqlangan nosozliklar va og'ishlar haqida ish rahbariga xabar berish
		6. Bajarilgan ishlar natijalari bo'yicha texnik hujjatlarni rasmiylashtirish
		7. Bajarilgan ishlarni topshirish
		Ko'nikmalar:
		Ekspluatatsiya va texnik hujjatlarni rasmiylashtirish
		Aniqlangan nosozliklarni qayd etish.
		Ishlarni bajarishda mutaxassislar bilan hamkorlik qilish
		Bilimlar:
		Ekspluatatsiya va texnik hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi
		Nosozliklarni aniqlash va ro'yxatga olish tartibi
		Agregatlarni saqlash va tashish qoidalari
		Texnik xizmat ko'rsatish reglamentlarining asosiy qoidalari
Mas'uliyat va mustaqillik:		1. Havo kemasiga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini xavfsiz va sifatli bajarish uchun ish joyi, asboblari, uskunalar hamda texnik hujjatlarni to'g'ri va o'z vaqtida tayyorlash uchun javobgarlik
		2. Havo kemasining texnik holatini sinchkovlik bilan ko'zdan kechirish va nazorat qilish, defekt (nuqson)larni o'z vaqtida aniqlash hamda natijalarni texnik hujjatlarda to'g'ri rasmiylashtirish bo'yicha mas'uliyat
		3. Havo kemasining barcha tizimlari ishga yaroqliligini o'z vaqtida tekshirish, og'ishlarni aniqlash va natijalarni texnik hujjatlarda qayd etish mas'uliyat
		4. Texnologik reglamentlarga muvofiq havo kemasi agregatlari va tizimlariga texnik xizmat ko'rsatish ishlarini sifatli va xavfsiz bajarish uchun javobgarlik
		5. Agregatlar va tizimlarni ta'mirlash, almashtirish hamda sozlash ishlarini to'g'ri bajarish, ularning

	QCL7527	ishonchli ishlashi va me'yorlarga muvofiqligini ta'minlash uchun javobgarlik 6. Agregatlarni ishonchli konservatsiya qilish va bajarilgan barcha ishlar natijalarini texnik hujjatlarda aniq hamda o'z vaqtida rasmiylashtirish uchun javobgarlik
Texnik va/yoki texnologik talab	QCL7527	Planer va dvigatel elementlarini diagnostika qilish, ta'mirlash va ularga xizmat ko'rsatish texnologiyalarini bilishi lozim. Havo kemasi konstruksiyasini — planer (fyuzelyaj, qanot, dum qismi, shassi) va aviatsiya dvigatellari tuzilishi, ularning asosiy uzellari hamda tizimlarini bilishi kerak. Texnik hujjatlar bilan ishlash ko'nikmasi - ekspluatatsiya yo'riqnomalari, sxemalar, reglamentlar va texnik xizmat ko'rsatish qo'llanmalarini o'qish va qo'llashni bilishi lozim. Nazorat-o'lchov asboblari va uskunalaridan foydalanish ko'nikmalari — o'lchov asboblari, diagnostika uskunolari (boroskoplar, defektoskoplar) va maxsus asboblardan to'g'ri foydalanishi lozim. Ishlarni bajarishda ishlab chiqaruvchi hujjatlarining AMM boblari va boshqa hujjatlarida keltirilgan standartlashtirilgan texnologik jarayonlarni qo'llash talab etiladi. Uskunalar ishlashidagi nosozliklar, defekt (nuqson)lar va og'ishlarni o'z vaqtida aniqlash hamda ularni bartaraf etish choralarini ko'rish zarur. Planer va dvigatellarga xizmat ko'rsatishda mehnatni muhofaza qilish, yong'in xavfsizligi va aviatsiya xavfsizligi qoidalariga rioya qilish talab etiladi.

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartning rekvizitlari

1.	Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining tasdiqlash hujjatlari:	Transport sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining 7-iyul 2026 yildagi 8-sonli bayoni
2.	Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining xulosasi:	KS-0148-sonli xulosa, 02.06.2026
3.	Kasbiy standart talqini va ishlab chiqilgan sanasi:	1.0-talqin, 27.05.2026.
4.	Taxminiy qayta ko'rib chiqish sanasi:	26.05.2031.

5.2. Kasbiy standartni ishlab chiqishga mas'ul tashkilot

Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti

(tashkilot nomi)

Direktor

Salixov Faxriddin Muxiddinovich

(rahbarning lavozimi, imzosi va F.I.O.)

5.3. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxona)lar to'g'risida ma'lumot

T/r	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bosh direktor birinchi o'rinbosari	Ergashev Sh.
2	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" kengash kotibi	Raimov T.
3	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bo'lim boshlig'i	Erdanayev Z.
4	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bo'lim boshlig'i	Boliev O.
5	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bosh mutaxassis	Amanova Z.
6	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" etakchi mutaxassis	Xakimov M.
7	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" etakchi mutaxassisi	Inomjonov Sh.

**TRANSPORT VA AVTOMOBILSOZLIK SOHALARIDA KASBIY
MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA TARMOQ
KENGASHI**

KASBIY STANDART

**HAVO KEMALARINING AVIATSIYA JIHOZLARIGA
TEXNIK XIZMAT KO'RSATISH BO'YICHA
AVIATSIYA MEXANIGI (TEXNIK)**